

**SPOR YAPAN OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU TANILI ÇOCUKLARIN  
AİLELERİNİN, KENDİLERİNİN ETKİLENME DURUMLARINA İLİŞKİN  
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ****ASSESSING THE VIEWS OF FAMILIES WITH CHILDREN DIAGNOSED WITH  
AUTISM SPECTRUM DISORDER DOING SPORTS ON THEIR EXPOSURE****Doç.Dr. Mustafa Zahit SERARSLAN**

İstanbul Gelişim Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, İstanbul/Türkiye

**Fatih İŞİK**

Bağımsız Araştırmacı, İstanbul/Türkiye

**ÖZ**

Bu araştırmanın amacı, otizm spektrum bozukluğu bulunan çocuklara sahip ailelerin, kendileriyle ilgili etkileri konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesidir. Araştırma olgu Bilim deseninde yürütülmüş ve nitel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden “Kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yoluyla seçilen en az bir senedir spor yapan 8 otizm tanısı almış birey ailesinden oluşmaktadır. Veriler alan yazın taraması, uzman görüşleri ve pilot uygulamaya dayalı olarak oluşturulan yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu ile toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Görüşme formundaki sorular, ailelerin zihinsel, duygusal ve sosyalleşme alanlarında pozitif yönde gelişim ve değişim olup olmadığının tespit edilmesine yönelik oluşturulmuştur. Araştırma bulgularına göre; ailelerin zihinsel, duygusal ve sosyalleşme alanlarında birçok noktada pozitif yönde gelişim ve değişim olduğu tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Otizm, Spor, Çocuk, Aile**ABSTRACT**

The objective of this study is to assess the views of families with children diagnosed with autism spectrum disorder doing sports on their exposure. The study was conducted using the phenomenologic design and qualitative method. Study group of the study consisted of families of eight individuals diagnosed with autism doing sports for at least one year, who were selected via “convenience sampling” which is among purposeful sampling methods. The data were collected with a semi-structured personal interview form grounded on literature review, expert opinions and pilot application. The data collected were analyzed with content analysis technique. Questions in the interview form were developed for determining whether there would be positive developments and changes in mental, emotional and social areas of families. According to the study findings; it was determined that there were many positive developments and changes in mental, emotional and social areas of families.

**Keywords:** autism, sports, children, parents**1. GİRİŞ**

Otizm gelişimsel bozukluk şemsiyesi altında yer alan (Hollender-Nowinski, 2003) beynin yapısını veya işleyişini etkileyebilen nörolojik bozukluk olarak tanılanır. Otizm kişilerin başka kişilerle etkileşim ve iletişim kurmada, davranış şekillerinde bazı problemlerle karşılaşmalarına neden olmaktadır.

Fiziksel olarak gayet sağlıklı görünen otizimli çocukların motor gelişimleri akranlarıyla kıyaslandığında farklılık göstermektedir. Fiziksel işleyiş açısından birçok yeteneği istenilen zamanda gerçekleştirebilecek gibi görünseler de, birtakım yeteneklerin ortaya çıkması geç olmaktadır. Otizimli bireylerin herhangi bir hareketi gerçekleştirirken motor hazır olmuşluklarının yaşlarına göre iyi olmadığı görülmektedir (Fazlıoğlu, 2004).

Otizimli bireylerin kendilerini rahatça ifade edememesinden dolayı fiziksel aktivitelere katılım, onların fiziksel, sosyal, duygusal yapılarını olumlu etkileyerek, tekdüze davranışların azalması ve daha karmaşık becerilerin gelişmesini sağlamaktadır. “Becerilerin gelişmesi diğer vücut hareketlerine bir temel hazırlayarak karmaşık yeteneklerin kazanılmasına destek olmaktadır.”(Sarol, 2013).

Otizimli bireylerin olabildiğince fiziksel aktivitelere katılmaları, tekrarlayıcı hareketlerinde azalma, istenilen tepkileri fazlaştırma, sosyalleşme imkânı ve refleksi sağlama gibi etkilerine rağmen ihmal edilen bir alandır (Penny2008). Otizimli bireylerde beden farkındalığının yaratılması, diğer çocuklarla işbirliği içerisinde hareket etmesi, çevreye uyum sürecinin gelişmesinde motor beceri programlarının uygulanması ile mümkün olabilecektir (Kayaoğlu, 2008).

Çevresindeki tüm olaylara karşı ilgisiz, dış dünya ile bağlarını kopartmış asosyal bireyler olarak tanımlanan otizimli bireyler, toplum içerisinde sergiledikleri davranışlardan dolayı ailelerini zor durumda bırakabilmektedirler. Bu sebeple de aileler çocuklarını evin içerisinde eğitmeye devam etmek isterler. Spor faaliyetleri, otizimli bireyleri alıştırdıkları aile yaşantısından çıkartıp farklı kişiler ve farklı mekanlarda iletişim içinde olmalarına da yardımcı olmaktadır. Bu sayede, daha önce tanımadıkları bireylerle iletişim kurabilmekte ve fiziksel aktivitelere katılabilmektedirler (Atalay, 2011).

Otizimli kişilerin fiziksel aktivitelere dahil olmalarının, kendilerini uyarıcı tavırların aza indirgenmesi, uygun yanıtların artırılması, sosyal kaynaşma için fırsat oluşturulması gibi pek çok yararı vardır (Yanardağ, 2007). Fiziksel aktiviteler otizimli bireylerin, ailelerinden uzakta değişik kişiler ile farklı sosyal alanlarda iletişimde bulunmalarına, alışıktığı bir ortamda önceden iletişimde bulunmadığı kişilerle birlikte zaman geçirmelerine ortam hazırlayan etkinliklerdir. Bu sayede otizimli bireyler tanımadıkları farklı kişilerle iletişime geçebilir ve belli bir düzen gerektiren fiziksel aktivitelere dahil olabilirler (Atalay, 2011).

Otizimli çocukların yatıştırılmaları ve rahatlatılmalarının yanı sıra anlamsız bir şekilde tekrarlanan kalıplaşmış hareketlerden ibaret davranışların azaltılmasında fiziksel aktivitelerin önemli yeri bulunmaktadır (Todd, Reid, 2006). Fiziksel ve motor aktiviteleri sadece otizimli bireylerin yaşam kalitelerini iyileştirmekle kalmaz aynı zamanda davranışları ve zihinsel gelişmelerini de sağlar. Şahin'e göre; zihinsel gelişim, etkinlikler yoluyla, yaparak öğrenme sonucunda öğrenme için gerekli olan algılama, düşünme, akıl yürütme, kıyaslama gibi yetilerin gelişimidir (Şahin, 2002).

Zihinsel engelli bir çocuğu yaşlılarından ayıran en önemli özellik ortaya koyduğu davranış biçimidir. Zihinsel gelişim her çocukta kişisel değişiklikler ortaya koymakla beraber zihinsel süreçler ve işlevle ilgili kimi genel karakteristikler söz konusudur (Güven, 2003).

Otizimli ve zihinsel engele sahip bireylerin öğrenmeleri güçtür ve zaman almaktadır. Aynı zamanda bazı kavram ve yetenekleri ilerleyen yaşlarda da kazanamazlar. Zihinsel engellilerin çok az bile olsa, sağlıklı yaşlıları gibi algılama ve öğrenme yeteneğine sahip olmak için özel bir eğitime ihtiyaçları vardır. Bu tür bozukluklarda özel beden eğitimi etkinlikleri ile yaratıcılığın ve oyun becerilerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Özer, 2001).

Eğitilebilir zihinsel engelli grubuna giren otizimli çocuklar ve bireyler spor sayesinde sosyal hayata katılarak hem fiziksel hem de zihinsel olarak düzelmeler gösterirler. Sporun bu bireylerin topluma kazandırılması, yeteneklerinin keşfedilmesi, ilgi alanlarının fark edilmesi gibi katkıları vardır. Fiziksel aktivitelerini aileleriyle birlikte geliştiren, topluma kazandırılması gereken otizmliler, sağlıklı bireylerin de farkında olması ve desteklemesi gereken bireylerdir.

Bu doğrultuda bu çalışma ile sporun, çocuklarda motorik beceriler, zihinsel beceriler, günlük yaşam becerileri, problemleri davranışlar, sosyal yaşam becerileri ve sportif branşlarda gelişme üzerindeki etkilerini saptamak açısından OSB'li çocuk sahibi olan ailelerin görüşlerine dayanarak, yapılan değerlemeler sunulmaktadır.

Bu bağlamda çalışmanın ana problemi, "Otistik spektrum bozukluğu bulunan çocuklara sahip ailelerin, çocuklarının spora katılımının kendileri üzerindeki etkileri hakkındaki görüşleri nelerdir?" şeklinde belirlenmiştir. Bu ana probleme bağlı alt problemler de sporun, OSB'li çocuklara sahip ailelerin, kendi zihinsel, duygusal ve sosyalleşme yönlerindeki gelişme ve değişimlerine ilişkin görüşleri nelerdir? Şeklinde sıralanabilir.

Bu çalışmada ailelerin, soruların içeriklerini eksiksiz bir şekilde algıladıkları; görüşmelerde yönlendirilen sorulara içtenlikle ve dürüstlikle cevap verdiği varsayılmıştır.

İstanbul ilindeki OSB tanımlı çocuklara sahip 8 aileden, ailelerin gözlemleri ve görüşleriyle elde edilen verilerle sınırlı olan bu çalışmanın amacı, otistik spektrum bozukluğu tanımlı çocukların spora katılımlarının, aileleri üzerindeki etkilerini, yine ailelerin görüşlerine dayanarak incelemektir.

## 2. YÖNTEM

Bu çalışma, olgubilim deseninde tasarlanmış bir nitel çalışmadır. Konuya ilişkin çalışmaların yetersizliği nedeni ile oluşabilecek kavramsal belirsizliği minimum düzeye indirmek amacı ile nitel yöntem tercih edilmiştir. Nitel çalışma ile otistik spektrum bozukluğu tanılı çocukların spora katılımlarının, ailelerin üzerindeki etkilerini, yine ailelerin görüşlerine dayanarak derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde açıklamaları sağlanabilecektir.

### 2.1. Çalışma Grubu

Çalışma 2016 Şubat-Mayıs ayları arasında OSB tanısı konulmuş çocuk veya çocuklara sahip ailelere uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” yoluyla seçilen en az bir senedir spor yapan 8 otizm tanısı almış birey ailesinden oluşmaktadır. Bu sekiz aile spor aktivitelerine düzenli katılan OSB’li çocuk ya da çocuklara sahip ailelerden bu konudaki görüşlerini gönüllü olarak anlatacak olanlardan seçilmiştir. OSB’li çocukların spora katılımlarının çocuklar üzerindeki etkileri olgusunun keşfedilmesi ve açıklanmasında yararlı olacak gönüllü ailelere ulaşmak ve araştırmanın dış geçerliğini artırmak için amaçlı örnekleme yöntemlerinden “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır.

### 2.2. Veri Toplama Aracı

Bir nitel araştırma olan çalışmamızda bilgi ve veriler görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Görüşme tekniği ile veri elde edilmesi, bu tip araştırmalarda en sık başvurulan nitel veri toplama araçlarından. İletişim kurulan bireylerin, araştırılan konu ile ilgili duygu ve düşüncelerini ortaya koymak amacı ile gerçekleştirilir ve bu çalışmanın başlıca veri toplama aracıdır. Görüşme başkalarını anlama adına kullanılacak en güçlü yöntemlerden birisidir (Constantinos, 2005). Ayrıca insanların gerçeğe ilişkin algılarını, anlamlarını, tanımlamalarını ve gerçeği inşa edişlerini ortaya koymak için kullanılacak etkin bir yöntemdir (Soylu, 2011).

Bu çalışmada bilgi ve veriler alanyazın taraması, uzman görüşleri ve pilot uygulamaya dayalı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış bireysel görüşme formu ile toplanmıştır. İlk olarak hazırlanan taslak form uzman görüşlerine sunulmuştur. Alanında uzman beş öğretim üyesinden alınan görüşler doğrultusunda bireysel görüşme formuna son şekli verilmiştir. Bireysel görüşme formunda 19 soru yer almaktadır. Bu form ile otizm spektrum bozukluğu teşhisi konmuş çocuk ebeveynlerinin, çocuklarının spor aktivitelerinde bulunmaya başladıktan sonra kendilerinde zihinsel, duygusal ve sosyalleşme yönlerinden meydana gelen değişim ve gelişmelere ilişkin, algı, düşünce ve yorumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşmede kullanılan sorular ailelerin zihinsel, duygusal ve sosyal anlamda değişimlerini kapsayacak ana temalar bağlamında oluşturulmuştur.

Görüşme öncesinde ailelere kimlik bilgilerinin gizli kalacağı, görüşmeden dolayı kendilerine ya da çocuklarına bir zararın gelmeyeceği, görüşmelerin ses kayıt cihazına kaydedilmesinin bireysel izinlerine bağlı olduğu ve istedikleri takdirde çalışmadan çekilebilecekleri söylenmiştir. Nitel araştırmanın iç geçerliğini artırmak amacıyla, uzun süreli, etkileşim yöntemi kullanılmıştır. Böylece araştırmacı ile aileler arasında güven ortamı oluşturulmaya çalışılmıştır (Duverger, 1999). Görüşmenin başında, ailelere araştırmanın amacı açıklanmış ve bireysel görüşme formundaki sorulara ilişkin bilgi verilmiştir. Görüşme esnasında ailelerle işbirliğine gidilerek anlaşılmayan soruların açıklanması ve aydınlatılması yoluyla derinlemesine yanıtlar vermesi sağlanmıştır. Ancak ailelerin yönlendirilmesinden de kaçınılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

### 2.3. Verilerin analizi

Yukarıda belirtilen ana temalar ya da konulara ilişkin ebeveynlerden izin alınarak yapılan ses kayıtlarının incelenmesi sonucu elde edilen veriler, bu araştırmanın ana veri kaynağını oluşturmaktadır. Bu veriler beş aşamada analiz edilmiştir. Bunlar çözümlenme, güvenilirlik analizi, verilerin kodlanması, tema ve kategoriler ve sonuçları yorumlama aşamalarıdır (Ok, Erdoğan, 2010).

Çözümlenme aşamasında katılımcılarla yapılan bireysel görüşmeler ve ses kayıtları birer yazı metni haline dönüştürülmüştür. Her katılımcı için ayrı ayrı hazırlanan yazı metinleri katılımcılara okutulmuş ve teyitleri alınmıştır. Böylece iç geçerlik artırılmaya çalışılmıştır. Nitekim bireysel görüşmelerin yazılı dokümanlarının katılımcılar tarafından incelenmesi, nitel çalışmalar için önemli bir güvenilirlik çalışmasıdır (Patton, 2001). Daha sonra veriler kodlanmıştır. Bu aşamada veriler araştırmacılar tarafından ayrıntılı bir şekilde okunmuş

ve incelenmiştir. İncelenen her sözcük, cümle ya da paragraf beş uzman görüşü de alınarak satır satır kodlanmış ve verilerin araştırmacılara sunduğu kavramların keşfedilmesi sağlanmıştır (Kasalak, Aksu, 2016). Tema ve kategori oluşturma aşamasında, görüşmeler arasında yapılan ayrıntılı karşılaştırma ve inceleme ile benzer anlatımlar belirlenmiştir. Bu anlatımlarda genel bir kategorileşmeye gidilerek, temalar oluşturulmuştur (Miles, Huberman, 1994). Tüm bu çalışmalar sonucunda üç ana tema ve bu ana temalar altında yer alacak olan 14 koda ulaşılmıştır.

Araştırmada “içerik analizi” tekniği kullanılmış, ayrıca görüşmelerden doğrudan yapılan alıntılara da yer verilmiştir. Bu bağlamda, “ham verinin ortaya çıkan kavram ve verilere göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılması” amaçlanmıştır (Yıldırım, Şimşek, 2008).

### 3. BULGULAR

Yapılan görüşmeler sonucunda, çocukları spor aktivitelerinde bulunan ailelerin düşünce ve yorumları üç ana tema altında toplanmıştır. Bu konu başlıkları daha önce de ifade edildiği gibi, ailelerin zihinsel, duygusal ve sosyal anlamda değişim ve gelişim olarak sıralanmıştır. Bu ana temalara ilişkin ebeveyn ifadeleri de farklı kodlarla tablolara yerleştirilmiştir.

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda çocuklarda toplam 14 ayrı kod (ebeveyn ifadeleri) elde edilmiştir. Bu kodların her biri ayrı bir alandaki gelişimi ifade etmektedir. Elde edilen bu kodların bulgu tekrarları ise ailelerin gelişim gösterdiği alanları ifade etmektedir. Şimdi sırasıyla üç ana tema değerlendirilecektir:

#### 3.1. Ailelerin Zihinsel Anlamda Değişimleri

Yapılan görüşme sonucunda aileler, çocuklarının spor branşlarına düzenli katılımlarının kendileri üzerinde birçok zihinsel değişime yol açtıklarını belirtmişlerdir. Bu konu başlığı altındaki durum kodlamaları ve bulgu tekrarları tablo 1’de sıralanmıştır.

Tablo 1. Ailelerin Kendi Zihinsel Değişimleri Hakkındaki Görüşleri

Bulgu Kodu	Bulgu Tekrarı
Umutlanma	7
Beklentilerde artış	8
Kaygıda azalma	8
Ebeveynlerin psikolojisinde düzelme	3

Tablo 1 incelendiğinde, ailelerde en sık gözlenen zihinsel değişimin çocuklarına karşı duydukları “beklentilerde artış” ve “kaygılanmalarında azalma” görülmesidir. Nitekim 8 katılımcının tamamı aynı ifade de birleşmişlerdir. Bununla birlikte 7 ailede “umutlanma”, 3 ailede de “ebeveyn psikolojisinde düzelme” olduğu yinelenmiştir. Konu ile ilgili aile söylemleri ve aile kodları tablo 2’de örneklendirilmiştir.

Tablo 2. Ailelerin Kendi Zihinsel Değişimlerine İlişkin Söylemlerinden Örnekler ve Aile Kodları

Örnek Aile Söylemi	Aile Kodu
“Çocuğumun bisiklete bindiğini görünce, buz pateninde kaydığını görünce, birçok sporu rahatlıkla yapabildiğini görünce, yüzmeyi rahatlıkla yapabildiğini görünce beklentilerim daha da artmaya başladı.”	B
“Spor geçekten bize çok şey kattı. Çocuğun yaptığı uygulamalar, hocalarımızın bizi bilgilendirmesi bize umut vermesi çocuğumuzda gördüğümüz gelişimler bizi tamamen o kaygıları kaybettirdi.”	Y

#### 3.2. Ailelerin Duygusal Değişimleri

Spor aktivitelerinde rol alan OSB tanısı konmuş çocuk sahibi aileler, yapılan görüşme neticesinde, kendi duygusal durumlarındaki değişimlere de değinmişlerdir. Bu duygusal etkilenme, aileler tarafından tamamen çocuklarının spor aktivitelerinde bulunmaları referans gösterilerek belirtilmiştir. Bu konu başlığı altında toplanan bulgu kodları ve tekrarları tablo 3’de belirtilmiştir.

Tablo 3. Ailelerin Kendi Duygusal Değişimleri Hakkındaki Görüşleri

Bulgu Kodu	Bulgu Tekrarı
Mutlu olma	8
Rahatlama	8
Memnun olma	4
Olumlu duygularda artış	2
İyimser olma	3

Bu bağlamda 8 ailenin tamamı “mutlu olduklarını” ve “rahatladıklarını” ifade ederken, 4 aile durumdan “memnun olduklarını”, 3 aile hayata karşı daha “iyimser olduklarını” ve nihayet 2 aile de “olumlu duygularda artış” olduğunu dile getirmişlerdir. Konu ile ilgili aile söylemleri ve aile kodları tablo 4’de örneklendirilmiştir

Tablo 4. Ailelerin Kendi Duygusal Değişimlerine İlişkin Söylemlerinden Örnekler ve Aile Kodları

Örnek Aile Söylemi	Aile Kodu
“Onun bir şeyler yapabildiğini ve başarabildiğini görünce bizi mutlu ediyor.”	S
“Çocuğumuz sporla beraber büyük bir gelişme kat etti. Bizde bunu görünce tabii daha keyifli ve daha mutlu oluyoruz.”	G

### 3.3. Ailelerin Sosyal Etkileşimlerindeki Değişmeler

Aileler ile yapılan görüşmelerde toplanan verilere göre, ebeveynler kendi sosyalleşmeleri ve sosyal etkileşimleri üzerinde bir çok değişikliğin olduğunu belirtmişlerdir. Kendilerinde gözlemedikleri sosyal etkileşimlerin artması gibi durumların, çocuklarının spor aktivitelerinde yer almaları ve bu aktivitelerin sonuçlarından kaynaklandığını belirtmişlerdir. Bu konu başlığı altında toplanan bulgular ve bulgu tekrarları tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5. Ailelerin Kendi Sosyal Etkileşimlerindeki Değişimleri Hakkındaki Görüşleri

Bulgu Kodu	Bulgu Tekrarı
Ebeveynlerin sosyal ortamlara daha sık dahil olmaları	8
Ebeveynlerin kendilerine daha fazla zaman ayırabilmeleri	3
Ebeveynlerin geçimsizliğin ortadan kalması	2
Ebeveynler arası iletişimde artış	8
Ebeveynler arası gerginliklerin azalması	1

Tablo 5 incelendiğinde, ebeveynlerin kendilerinde gözlemedikleri ve en sık karşılaşılan sonuç, “sosyal ortamlara daha sık dahil olduklarını” ve “ebeveynler arası iletişimde artış” olduğunu ifade etmeleri idi. Nitekim her iki kod da 8 aile tarafından dile getirilmiştir. Bunun dışında 3 aile “ebeveynlerin kendilerine daha fazla zaman ayırabilmeleri”, 2 aile “ebeveynler arası geçimsizliğin azalması veya ortadan kalkması” ve bir aile de “ebeveynler arası gerginliklerin azalması” gibi birçok pozitif etki, sosyal anlamda kayıt altına alınmıştır. Konu ile ilgili aile söylemleri ve aile kodları tablo 6’da örneklendirilmiştir

Tablo 6. Ailelerin Kendi Sosyal Etkileşimlerindeki Değişimlerine İlişkin Söylemlerinden Örnekler ve Aile Kodları

Örnek Aile Söylemi	Aile Kodu
“Çocuğum sosyal ortama uyum sağlamaya başladıktan sonra biz de arkadaşlarımıza gidip gelmeye, sosyal ortamlara girmeye başladık.”	S
“Çocuğumuzun kötü olduğu dönemlerde biz de bundan etkileniyorduk. Aramızdaki diyaloglar bile azalmıştı çünkü kafamızda hep ne olacağı vardı. Çocuğun gelişmesiyle beraber bir de baktık ki artık daha çok iletişime geçmişiz.”	G
“Evde bir kişiyle bırakıp bütün günümüzü dışarda rahatlıkla geçirebiliyoruz. Önceden bu imkansızdı”	Y

## 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Ailelerin kendilerinde gözlemedikleri ve ifade ettikleri veriler, üç ana sonuç grubu altında toplanmıştır. Bu sonuçlar zihinsel durumlardaki gelişim, duygusal durumlardaki gelişim ve sosyal etkileşimlerdeki gelişim olarak sınıflandırılmışlardır.

Zihinsel olarak aileler en çok, çocukları hakkındaki beklentilerinde artış olduğunu belirtmişlerdir. Bu durum çocuklarının fiziksel ve psikolojik güç gerektiren spor aktivitelerinde rol alabildiklerini gördüklerinde ortaya çıkan bir sonuçtur. Aynı zamanda aileler geleceğe dair kaygılarında da azalma olduğunu belirtmişlerdir. Sporun ailelere hem kendi gelecekleri hem de çocukları için umutlanma hissi uyandırdığı da verilerle desteklenmiştir.

Aileler kendilerinde gözlemedikleri duygusal durum değişiklikleri olduğunu da belirtmişlerdir. Bu anlamda en sık rastlanan cevap mutlu olma hissidir. Hemen tüm aileler çocuklarının spor branşlarında etkin rol aldıklarını gördüklerinde mutluluk hissi duyduklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda en sık rastlanan bir başka durum ise rahatlama hissi olarak betimlenmiştir. Ailelerin duyduğu bu mutluluk ve rahatlama hissi çocuklarının başarılı ve etkin rollerde yer aldıklarını görmelerinden kaynaklanmaktadır. OSB’li çocukların spor yapmaları onların ailelerine mutluluk hissi vermektedir.



OSB tanısı konmuş çocuklara sahip ailelerin en sık karşılaştıkları problemler ise sosyal etkileşimlerde oluşan problemlerdir. Ailelerin kendi içerisine kapanması, dışarı ve hatta kendi içlerinde bile sosyalleşmedikleri durumlar bulunmaktadır. Ancak çocukları düzenli olarak spor aktivitelerinde bulunan ve bunun sonuçlarını alan ailelerde en sık rastlanan durum ebeveynlerin daha sık sosyal ortamlara dahil olmaları olarak kayıt altına alınmıştır. Bunun yanı sıra ebeveynler arası iletişimde artış ta oldukça sık gözlemlenmiş ve ifade edilmiştir. Spor yapan OSB'ye sahip çocukların aileleri, spor aktivitelerinin bir sonucu olarak daha iyi sosyal etkileşimlerde bulunabilmektedirler.

Otizm spektrum bozukluğu bulunan çocuklara sahip ailelerin, çocuklarının spora katılımının, bu aileler üzerindeki etkileri konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesine ilişkin bir ölçek geliştirilmesi ve bu ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması yararlı olacaktır. Bu bağlamda yapılacak olan bu çalışmada, çalışmamızdaki uçana tema altında toplanan ailelerin kendileri hakkındaki yorumlamaları ve gözlemleri ile 14 ayrı koddan (ebeveyn ifadelerinden) yararlanılabilir. Dolayısı ile daha sonra yapılacak çalışmaların geçerlik ve güvenilirliğinin daha yüksek olması sağlanabilecektir.

## KAYNAKÇA

- Atalay, A. (2011). "Otizmliler Hastaların Rehabilitasyon Sürecinde Spor Terapilerinin Önemi.", Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 13( Özel Sayı): s.227-237.
- Constantinos, P. & Review F. (2005). *Punch: Introduction to Social Research: Quantitative and Qualitative Approaches*, London, Sage.
- Duverger, M. (1999). *Metodoloji açısından sosyal bilimlere giriş* (Çev.: Ünsal Oksay), Bilgi Yayınevi, Ankara.
- Fazlıoğlu, Y. Ö. (2004). "Duyusal Entegrasyon Programının Otizmliler Çocukların Duyusal ve Davranış Problemleri Üzerine Etkisinin İncelenmesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, Y. (2003). *Özel Eğitimde Giriş-Farklı Gelişen Çocuklar*, Epsilon yayınları, İstanbul.
- Hollender-Nowinski, (2003). *Core Symptoms Related Disorder and Course of Autism*, Spectrum Disorder, p.223.
- Kasalak, G. & Aksu, M. (2016). "How Do Organizations Intoxicate? Faculty's Perceptions on Organizational Toxicity at University", Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, , 31(4):676-694,
- Kayaoğlu, H. (2008). *Otistik Çocuklar Nasıl Öğrenir*, Epos Yayınları, Ankara.
- Miles M.B., Huberman, A.M., *Qualitative data analysis*. USA:Sage.1994.
- Ok, A. & Erdoğan, M. 2010, 'Prospective teachers' perceptions on different aspects of portfolio. *Asia Pacific Education Review*, 11(3): 301-310.
- Özer, D. (2001). *Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor*, Nobel Yayınları, Ankara.
- Patton, M.Q. (2001). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed), Thousand Oaks: Sage Publication.
- Penny N.B. (2005). *İstiyorum İhtiyacım Var Çünkü Farklıyım*, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Sarol, H. (2013). "Uyarlanmış Rekreasyonel Fiziksel Aktivitenin Otizmliler Bireylerin Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi", Yayınlanmış Doktora Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Soylu C., Fen ve teknoloji öğretiminde kavram karikatürlerinin 7E öğrenme modeli göre hazırlanmış bir etkinlik örneği: Yaşamımızdaki elektrik, 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 2011.
- Şahin, M. (2002). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel Kavramlar Sözlüğü*, Nobel Yayınları, Ankara
- Todd, T. & Reid, G. (2006) *Increasing Physical Activity in Individuals with Autism. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*. 21 (3): 167-176
- Yanardağ, M. (2007). "Otistik Çocuklarda Farklı Egzersiz Uygulamalarının Motor Performans ve Stereotipi Davranışlar Üzerine Etkisinin İncelenmesi", Yayınlanmış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara,
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.